

Datum
2019-03-14
Vår referens
Kristina Olsson
Utvecklingssekreterare
anna.gawryst@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Kommunstyrelsens uppdrag om att stärka Malmös roll som framtidens kuststad

Sammanfattning

I budget 2018 (med plan 2019–2023) ges kommunstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder, *stärka Malmös roll som framtidens kuststad*. Uppdraget ligger inom målområde 1. En ung global och modern stad. Inriktningen för arbetet med att stärka Malmös roll som framtidens kuststad beskrivs i budgeten: *Malmös roll som en framtida kuststad stärks. Femtio procent av Malmös yta består av vatten. Genom ett nära samarbete med World Maritime University i Malmö finns stora möjligheter att stärka Malmös miljöprofil och generera ny kunskap om hållbara hav till gagn för såväl staden som för övriga världen. Samarbetet stärks med World Maritime Universitys initiativ Ocean Institute.* Arbetet med att stärka Malmös roll som framtidens kuststad är samtidigt framåtsyttande och har en längre tidshorisont. Föreliggande ärende innehåller därför såväl förslag för 2018 som för det fortsatta arbetet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

1. Kommunstyrelsen överför kommunbidrag om 1,5 miljoner kronor från kommunstyrelsen till kulturnämnden för utvecklingsarbete avseende Marinpedagogiskt center i enlighet med ärendet samt uppdrar åt kulturnämnden att i Årsanalys för 2018 redogöra för effekterna av medlen för utvecklingsarbetet.
2. Kommunstyrelsen överför kommunbidrag om 1 miljon kronor från kommunstyrelsen till miljönämnden för utvecklingsarbete i enlighet med ärendet samt uppdrar åt miljönämnden att i Årsanalys för 2018 redogöra för effekterna av medlen för utvecklingsarbetet.
3. Kommunstyrelsen överför kommunbidrag om 0,5 miljon kronor från kommunstyrelsen till stadsbyggnadsnämnden för utvecklingsarbete i havsnära stadsutvecklingsprojekt i enlighet med förslag samt uppdrar åt stadsbyggnadsnämnden att i Årsanalys för 2018 redogöra för effekterna av medlen för utvecklingsarbetet.
4. Kommunstyrelsen uppdrar åt stadskontoret att i samråd med berörda förvaltningar ta fram en plan för arbetet 2019–2023 med att stärka Malmös roll som framtidens kuststad, och att senast den 31 december 2018 lämna en redovisning av arbetet till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse ksau 180226 Uppdrag i budget 2018 Stärka Malmös roll som framtidens kuststad

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2018-02-26

Kommunstyrelsen 2018-03-07

Beslutet skickas till

kulturnämnden

miljönämnden

stadsbyggnadsnämnden

Ärendet

I budget 2018 (med plan 2019–2023) ges kommunstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder, *stärka Malmös roll som framtidens kuststad*. Uppdraget ligger inom målområde 1. En ung global och modern stad.

Inriktningen för arbetet med att stärka Malmös roll som framtidens kuststad beskrivs i budgeten: *Malmös roll som en framtida kuststad stärks. Femtio procent av Malmös yta består av vatten. Genom ett nära samarbete med World Maritime University i Malmö finns stora möjligheter att stärka Malmös miljöprofil och generera ny kunskap om hållbara hav till gagn för såväl staden som för övriga världen. Samarbetet stärks med World Maritime Universitys initiativ Ocean Institute.*

Arbetet med att stärka Malmös roll som framtidens kuststad är samtidigt framåtsyftande och har en längre tidshorisont. Föreliggande ärende innehåller därför såväl förslag till åtgärder för 2018 som för det fortsatta arbetet.

Bakgrund

Stadens pågående och planerade arbete inom havs- och kustfrågor beskrivs i olika dokument och underlag. I förslag till *Handlingsplan för miljöprogrammet – prioriterat arbete i Malmö stad 2018–2020* finns hav och marina resurser med i åtagande 8. Rent vatten och marina resurser. I *Översiktsplan för Malmö - Planstrategi* handlar en strategi om Havet och kusten. Skriften *Malmös vatten* (2017) utgör ett samlat kunskaps- och planeringsunderlag för vattenrelaterad planering i Malmö. Skriften beskriver planeringsförutsättningar för hav och kust, ytvatten och grundvatten samt för klimatanpassningsåtgärder, dricksvattenförsörjning, avloppsvattenhantering med mera.

Malmös historia präglas av närheten till havet. Vår stad etablerades som en handelsplats och fisket i Öresund spelade en avgörande roll för dess framväxt. En rad olika näringar har idag koppling till hav och kust; hamn och sjöfart, livsmedel, energi och turism. I en framgångsrik stadsutveckling ligger även att kustens natur bevaras för att kunna producera ekosystemtjänster och för biologisk mångfald. Närheten till kustens natur är unik och en viktig kvalitet för Malmö. För att skydda kustens naturvärden har strandängarna söder om brofästet blivit naturreservat och arbete pågår för att även etablera Klagshamnsudden som naturreservat.

Malmö kommuns yta består till mer än hälften av hav. Under ytan finns en myllrande miljö som är full av liv och som på många sätt är unik, men som för de allra flesta malmöbor är både okänd och utforskad. Malmös havsområde utgör tillsammans med resten av Öresund ett unikt och känsligt område. Havens ekosystem är viktiga och biologisk mångfald är en grundläggande förutsättning för fungerande ekosystemtjänster, såväl på land som i vatten. Kunskapen om vattenresurser – som grundvatten, hav och de marina miljöerna – behöver öka för att dessa resurser ska kunna skyddas och nyttjas på bästa sätt.

Nyetabletrade *Marinpedagogiskt center* på Ribersborg i Malmö är en viktig del av arbetet med att öka Malmöbornas kunskap om och engagemang för havsmiljöfrågor. Marinpedagogiskt center är en utbildningsinstitution som syftar till att ge barn och vuxna kunskap och redskap för att reagera på framtidens klimat- och miljöförändringar. Det är en plats som ska vara öppen för alla och med kapacitet att ta emot 75 000 skolelever och andra besökare årligen vilka får chansen att lära sig mer om den rika marina florans och faunan i Öresund. En vidareutveckling av den marinpedagogiska verksamheten är att skapa ett *Naturum Öresund*. Kulturförvaltningen har också inlett samtal om framtida synergier och samorganisering med fritidsförvaltningen som ansvarar för Handikappbadet intill Marinpedagogiskt center och med gatukontoret som projekterar en ny vattentemalplats, Temalplats Öresund, på södra sidan om Marinpedagogiskt center.

Att *World Maritime University* inrättar ett Ocean Institute i Malmö med specifik koppling till FN:s globala hållbarhetsmål om Hav och marina resurser, är även det av betydelse för att sprida kunskap om havsmiljöfrågor.

Hösten 2017 stod Malmö värd för havskonferensen *Life below water*. Konferensen handlade om hur lokala aktörer – städer, kommuner, företag och föreningar – kan arbeta för att uppnå FN:s globala utvecklingsmål 14 om Hav och marina resurser. Konferensen kom till i anslutning till FN-konferensen *The Ocean Conference* som Sveriges regering arrangerade tillsammans med Fijis regering i New York i juni 2017. Den ökade globala medvetenheten om hotet mot havens ekologiska balans, samt riskerna från klimatförändringarna för kustsamhällen skapar ett ökande globalt engagemang. Tillsammans med kommunnätverket *ICLEI* (Local Governments for Sustainability) antog Malmö stad vid *The Ocean Conference* ett frivilligt åtagande för att utveckla internationellt samarbete för att främja lokal handling kring dessa frågor.

Samtidigt som vatten är en förutsättning för liv kan vatten också utgöra ett hot. Stora vattenmassor i form av extrema regn och höga havsvattenstånd vid stormar kan hota människors liv och säkerhet. Stora ekonomiska värden kan dessutom komma att gå förlorade vid översvämningar. Högt havsvattenstånd innebär för Malmö en översvämningrisk i låglänta kustavsnitt samt delar av centrala staden med direkt koppling till havet, det vill säga hamnbassänger och kanaler. Hela Malmös 43 kilometer långa kustlinje kommer att påverkas av höga havsvattenstånd. Målsättningen är att möjliggöra en fortsatt stadsutveckling i havsnära lägen genom olika typer av skydd mot höga havsvattenstånd. För att skydda redan bebyggda områden från översvämningar behöver på lång sikt ett sammanhängande kustskydd upprättas.

Avgränsningar

Föreliggande budgetuppdrag hanterar *inte* frågor som rör budgetuppdraget i målområde 8 som handlar om renare vatten och rekreation i och vid Malmös vatten.

I målområde 8. En ekologisk hållbar stad, finns ett budgetuppdrag riktat till miljönämnden och tekniska nämnden och som handlar om att kartlägga förekomsten av föroreningar av plast, mikroplast och läkemedelsrester i Malmös vatten och lämna förslag på åtgärder. Uppdraget i målområde 8 har följande inriktning:

Malmös vatten ska bli renare. Utsläppen av föroreningar behöver minska. Med dag- och avloppsvatten följer bland annat läkemedelsrester och mikroplaster. En kartläggning genomförs för att analysera omfattningen av utsläppen samt vad som kan göras för att åtgärda dem. Stadens position som kuststad ger goda möjligheter att skapa rena, attraktiva och tillgängliga vattenmiljöer i staden.

Nya grepp kring rekreation i och vid Malmös vatten eftersträvas.

Förvaltningarnas förslag på åtgärder och aktiviteter 2018

I samråd med miljöförvaltningen, kulturförvaltningen, stadsbyggnadskontoret och gatukontoret har stadskontoret fördjupat sig i föreliggande budgetuppdrag samt inhämtat förslag till åtgärder för 2018. Nedan redovisas åtgärdsförslagen.

- Vidareutveckla Marinpedagogiskt centrum i Malmö och etablera ett Naturum Öresund. Tematiken i Naturum Öresund skall handla om Öresunds grundområden och utgöra grunden för en marin stadspark i urban miljö. Det skall skapa förståelse och kunskap om Öresunds fauna/flora, dess ekosystemtjänster och koppla dessa till FN:s globala mål 2030. Det skall öka havsmedvetenheten och handlingskraften hos besökarna. Barn, vuxna, grund- och gymnasieskola, studenter, turister, internationella besökare är välkomna till Ribersborgsstranden i Malmö och kommer att öka kunskapen och engagemanget för natur och naturvård. För att etablera Naturum Öresund krävs en produktion av en tematisk utställning om naturvärdena i Öresund och Malmö samt en verksamhetsplan enligt Naturvårdsverkets koncept. *Kulturförvaltningen* ansvarar. Dessutom gemensamt arbete mellan *kulturförvaltningen* och *miljöförvaltningen* för att söka ytterligare extern finansiering från EU och statliga myndigheter för ett långsiktigt arbete.
- Ta fram ett förslag till stärkt samverkan med World Maritime University och dess Ocean Institute. World Maritime University inrättar ett nytt forskningsinstitut, Ocean Institute, med ett uttalat syfte att arbeta mot de 17 globala hållbarhetsmålen. Institutet kommer formellt att invigas vid en konferens den 8–9 maj 2018 där Malmö stad bör delta med en eller flera programpunkter eller egna events. Samarbetsavtalet presenteras i anslutning till invigningskonferensen. *Miljöförvaltningen* ansvarar.
- Utveckla Lärande och kunskapssamverkan om Hav och marina resurser (Ocean Literacy) med World Maritime University, Malmö Universitet, Lunds universitet, SLU samt etablera internationell samverkan med andra RCE i världen. Malmö kan utgöra en plattform för utvecklande av ocean literacy (ung. havsmedvetenhet) tillsammans med Marinpedagogiskt centrum/Naturum Öresund, World Maritime University och Malmö Universitet. Den kunskap som tillhandahålls av WMU:s studenter kan sedan exporteras till studenternas hemländer. Anordnande av en internationell konferens i slutet av 2018 med Havs- och vattenmyndigheten, UNESCO, EMSEA, Malmö stad och Marinpedagogiskt center som tänkbara anordnare. *Miljöförvaltningen* ansvarar.
- Utveckla och profilera att Malmö är utsett till Ocean Action Hub av FN:s local 2030 nätverk som del i genomförandet av FN:s globala mål. *Stadskontoret* ansvarar.
- Ta fram en strategi för Malmö stads arbete med FN:s globala utvecklingsmål nr 14 Hav och marina resurser. Utveckla internationella samarbeten, såsom ICLEI, för att främja lokal handling kring havsmiljöfrågor. Medverka i att ta fram och presentera ett förslag till plan i samband med ICLEI:s världskonferens. *Miljöförvaltningen* ansvarar.
- Kartlägga och dokumentera de marina miljöer i Malmö som anses betydelsefulla och skyddsvärda ur ett regionalt och lokalt perspektiv. Inkludering av de marina miljöerna i uppdateringen av Malmös Naturvårdsplan. *Miljöförvaltningen* i samarbete med *stadsbyggnadskontoret*.

- Särskilda insatser i havsnära stadsutvecklingsprojekt i Nyhamnen, Limhamn och Västra Hamnen för att utveckla Malmö som hållbar kuststad. Utredningar av kustskydd för att skapa multifunktionella lösningar som beaktar tillgängligheten i stadsutvecklingsprojekten i Nyhamnen, Limhamn och Västra Hamnen. *Stadsbyggnadskontoret* samordnar arbetet.
- Ta fram förslag på handlingsplan för att etablera fler myndigheter inom ramen för Malmö stads strategiska omvärldsprogram. I detta arbete bör den långsiktiga strategin för hamnen som tekniska nämnden ansvarar för beaktas. *Stadskontoret* ansvarar.

Arbetet på längre sikt

- Under 2018 bör en plan för arbetet 2019–2023 med att stärka Malmös roll som framtidens kuststad tas fram. *Stadskontoret* ansvarar, i samråd med berörda förvaltningar.

Ansvariga

Jan Haak Planeringsdirektör

Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare

Andreas Norbrant Stadsdirektör